

סימן פז סע' ט'

חלב שבקיבה פירשא בעלמא: פרוש או פרש (טינופת)

שאלה א': האם החלב שבקיבה דינו כגוף הקיבה עצמה או כמונח בקופסה ואינו חלק מגוף הבהמה?

1. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כט עמוד ב

אמר ר' יהודה: שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך, אמר לו: מפני מה אסרו גבינות עובדי כוכבים? אמר לו: מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה. אמר לו: **והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה, אמרו כהן שדעתו יפה שורפה חיה, ולא הודו לו, אבל אמרו: אין נהנין ולא מועלין!** אמר לו: מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים. אמר לו: אם כן, למה לא אסרוה בהנאה?

סיכום: מקיבת עולה יש הוכחה שחלב הקיבה כמונח בקופסה ולא כגוף הבהמה. רבי יהושע לפני חזרה: כגוף הקיבה אחר חזרה כמונח בקופסה.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קטז עמוד א

מתני'. קבת עובד כוכבים ושל נבלה - הרי זו אסורה. ... כשרה שינקה מן הטרפה - קבתה אסורה, טרפה שינקה מן הכשרה - קבתה מותרת, מפני שכנוס במעיה.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קטז עמוד ב

כשרה שינקה מן הטרפה [וכו']. והא קתני רישא קבת עובד כוכבים ושל נבלה - הרי זו אסורה!

קושיית הגמ' היא מהרישא: **"קיבת נבלה אסורה"** שמשמע שהולכים לפי גוף הקיבה וכיון שגוף הבהמה נבלה גם החלב שבתוכה אסור; **לסיפא "טריפה שינקה מהכשרה מותרת"** שהחלב שבטריפה כמונח בקופסה דהיינו כחלב האם המונח בקופסה. מה לי חלב הקיבה הנמצא בנבלה או נמצא בבהמה טריפה. ואדרבה של טריפה חמורה יותר שיש חשש שיבוא לאוכלה כי היא נשחטה (גמ' שם)?

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קטז עמוד ב

אלא אמר רב יצחק אמר רבי יוחנן: לא קשיא, כאן - קודם חזרה, כאן - לאחר חזרה, ומשנה לא זזה ממקומה.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קטז עמוד ב

ושמואל אמר: חדא קתני, קבת שחיטת עובד כוכבים נבלה; ומי אמר שמואל הכי? והאמר שמואל: מפני מה אסרו גבינות העובדי כוכבים - מפני שמעמידין אותה בעור קבת נבלה, הא קבה גופה שריא! לא קשיא, כאן - קודם חזרה, כאן - לאחר חזרה.

סיכום ביניים: בשלב הזה יוצא שהחלב שבקיבה כמונח בקופסה ואין לו שייכות לגוף הבהמה שבו הוא נמצא. ובניתיים נראה שדין החלב כדין הבהמה שממנה הוא יצא.

2. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לד עמוד ב

א"ר יהודה: שאל ר' ישמעאל. אמר רב אחדבוי אמר רב: **המקדש בפרש שור הנסקל - מקודשת, בפרש עגלי עבודת כוכבים - אינה מקודשת.** איבעית אימא: סברא, ואב"א: קרא. איבעית אימא סברא, גבי עגלי עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה, אבל גבי שור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיה. איבעית אימא קרא, כתיב הכא: לא ידבק בידך מאומה, וכתיב התם: סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו, בשרו אסור, הא פרשו מותרת. **אמר רבא: תרוייהו תננהי, מדקא"ל: מפני שמעמידין בקיבת נבילה, וקא מהדר ליה: והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה, (ע"ז דף לה ע"א) מכלל דאיסורי הנאה שרו פרשייהו; ומדקא"ל: מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים, וקא מהדר ליה: א"כ למה לא אסרוה בהנאה, מכלל דעבודת כוכבים אסור פרשייהו.**

חקירה: הגמ' משווה בין דין קיבת הבהמה לדין פרש הבהמה.

האם כוונת הגמ' א. להשוואה פשוטה שחלב שבקיבה הוא כפרש הבהמה מחמת שהיא מחמיצה בקיבה ולכן היא **כטינופת כשם שהפרשות של שור הנסקל** הן כטינופת. ב. או שמא ההשוואה היא שכשם שהפרשות של **השור הנסקל אינן נחשבות כגופו של השור אלא כפרוש ונבדל מגופו** ולכן אינו אסור בהנאה כך גם חלב שבקיבת העולה הוא אינו חלק מגוף העולה אלא חלב גמור שמופרש מגופה.

נ"מ: 1. כשרה שינקה מהטריפה: א. החלב מותר בשתיה ב. החלב אסור בשתיה מן התורה כחלב טריפה המונח בכוס

2. חלב קיבת כשרה שהתבשלה בעורה: א. אין לאסור ב. יש לאסור מן התורה דהוי בישול בב"ח

נחלקו הרי"ף ורש"י:

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קט עמוד ב

קבה שבשלה בחלבה – אסור

רש"י מסכת חולין דף קטז עמוד ב

... שהייתי סבור כדאמרינן בע"ז (דף כט): גבי קבת עולה כהן שדעתו יפה שורפה חיה, שמע מינה פירשא בעלמא היא, ולא מיתסרא, ולא היא! **חלב גמור הוא** מדתנא במתניתין **כשרה שינקה מן הטריפה קבתה אסורה. שמע מינה חלב הוא.** ותניא נמי קבה שבשלה בחלבה אסורה. **וקבת עולה דשריא משום דלאו גופה היא אלא שינקתו מאמו והוה ליה כנוס במעיה** כנתון בקערה

ומותר. כדתניא טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת, מפני שכנוס במעיה. ודמייתי ראייה במסכת ע"ז מינה דאיסורי הנאה שרי פירשייהו וגבי עגלי עבודת כוכבים דאסור פירשייהו מדקתני קבת עגלי עבודת כוכבים אסירא לאו משום דקבה פירשא חשיב לה לענין עיכול דתיהוי כפירשא למפקע שם חלב מינה אלא הכי מייתי ראייה מינה מדאסר קבת עבודת כוכבים ש"מ פירשא אסור דהא קבתה נמי לאו גופה היא ומיתסר משום דניחא ליה בנפח כשהבהמה נראת שמנה ויפה לעבודה זרה וה"ה לשאר הפרש ומדשרי לה גבי עולה ש"מ לא מיתסר אלא גופה אבל פירשא שרי ..."

רי"ף מסכת חולין דף לח עמוד ב

והא דקתני קיבה שבשלה בחלבה אסורה קודם חזרה הוה אבל האידנא הא איפסיקא הילכתא בהדיא דמעמידין בקיבת הנבלה דפירשא [בעלמא] הוא כדבעינן למימר קמן מפורש שלאחר חזרה אין איסור לבשל חלב עם עור הקיבה כי הוא כפירשא כטינופת.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קטז עמוד א

מתני'. קבת עובד כוכבים ושל נבלה - הרי זו אסורה. ... כשרה שינקה מן הטרפה - קבתה אסורה, טרפה שינקה מן הכשרה - קבתה מותרת, מפני שכנוס במעיה.

מסוף המשנה משמע ששני הדינים האחרונים קשורים בטעמים שמפני שכנוס במעיה לכן כשרה שינקה מן הטרפה אסורה והוא חלב גמור הבא מן הטרפה משום שהוא כנוס (וכ"כ הרא"ש והר"ן). וכיון שדין טרפה שינקה מן הכשרה לאחר חזרה נשנית ה"ה כשרה שינקה מן הטרפה אסורה. וזה כרש"י .

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קטז עמוד ב

והלכתא: אין מעמידין בעור קבת נבלה, אבל מעמידין בקבת נבלה ובקבת שחיטת עובד כוכבים, (ובקבת כשרה שינקה מן הטרפה, וכ"ש בקבת טרפה שינקה מן הכשרה, מ"ט - חלב המכונס בה, פירשא בעלמא הוא).

כיון שהרי"ף גורס כל הסוגריים לכן מוכרחים לומר "כשרה שינקה מן הטרפה - קבתה אסורה" שזה נשנה לפני חזרה ורק הקטע האחרון "טרפה שינקה מן הכשרה - קבתה מותרת" נשנה אחר חזרה. (צ"לציין ששאלת הגמ' היתה בין הרישא קיבת נבלה אסורה לבין טריפה שינקה מן הכשרה מותרת" ועל זה אמרה הגמ' שזה לאחר חזרה. וזה לא סותר דברי הרי"ף).

וכתבו האחרונים שרש"י לא גרס הסוגריים וזו תוספת של מחברים מאוחרים לתלמוד.

סיכום: רש"י סובר שפירשא פירושו מופרש ועומד ושחלב שבקיבה חלב גמור. והרי"ף מפרש פירשה כטינופת והוא יפרש את סוף המשנה "כנוס במעיה" הוא על הדין האחרון שטריפה שינקה מן הכשרה מותרת אחר חזרה ופירושו כיון שהוא כנוס במעיה הוא מתעכל שם ונעשה כטינופת.

שיטת ר"ת: חלב הכנוס במעיה חלב גמור ולכן ינקה מן הטריפה אסורה וזה נשנה לאחר חזרה כרש"י וזה דווקא בחלב צלול אבל בקרושה היא כפירשה וטינופת כדעת הרי"ף. **במשנה ינקה מן הטריפה אסורה מדובר בצלול, ובגמ' שינקה מן הטריפה מותרת הוא בקרושה.**

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה טו

* קיבה שבשלה בחלב שבה מותרת שאינו חלב אלא הרי הוא כטנופת שהרי ישתנה במעים.

סיכום: 3 שיטות:

בית יוסף יורה דעה סימן פז אות ט - י ד"ה חלב הנמצא

ט - י חלב הנמצא בקיבה לדעת הרי"ף אינו חלב וכו'. כבר כתבתי בסימן פ"א (קכו. ד"ה טריפה) שהרי"ף (מג.) גורס במסקנא בפרק כל הבשר (קטז): דכשרה שינקה מן הטריפה מעמידין בקיבתה וכל שכן טרפה שינקה מן הכשרה משום דחלב המכונס בקיבה פירשא בעלמא הוא ולפיכך כתב שם (רי"ף לח): בשמעתא דכחל דהא דתניא (קט): קיבה שבשלה בחלבה אסורה קודם חזרה נשנית אבל האינדא הא איפסיקא הלכתא בהדיא דמעמידין בקיבת נבלה דפירשא בעלמא הוא ונראה שהוא מפרש דכי אמרינן פירשא בעלמא הוא היינו לומר דנפק ליה מתורת אוכל וחשיב כפרש וטנופת וכן פסק הרמב"ם בפ"ט מהלכות מאכלות אסורות (הט"ו) אבל רש"י אינו גורס במסקנא דפרק כל הבשר (קטז): ד"ה הרי זו אסורה) כשרה שינקה מן הטריפה דהיא קיבתה אסורה וכך נראה שהוא דעת הרי"ף (מג.) ד"ה והלכתא) ורבינו תם (תוס') שם ד"ה הכי גרסינן) מקיים הגירסא אלא שמחלק בין צלול לקרוש שכל שהוא צלול עדיין שם חלב עליו והיינו ההיא דקיבה שבשלה בחלבה אסור והא דאסיקנא דכשרה שינקה מן הטריפה קיבתה מותרת משום דחלב המכונס בה פירשא בעלמא הוא היינו דוקא בחלב הקרוש שבה שכיון שנקרש יצא מתורת חלב והוי פירשא בעלמא וכתבו התוספות שם ואותו הקרוש לפי דבריו אפילו נמלח בתוך הקיבה מותר והרשב"א אף על פי שבחידושיו (שם ד"ה מתניתין) כתב שנראין דברי רבינו תם בתורת הבית (הקצר ב"ג ש"ד פד סוע"ב) כתב המבשל בחלב שבקיבה אפילו היה צלול מותר דאינו אלא כפירשא בעלמא ויש מי שאוסר בצלול אבל בשנקרש בחיי הבהמה מותר דכיון שנקרש (במעל) [בחיי] הבהמה חשוב כפרש והגאונים מסכימים להתיר עכ"ל נראה מדבריו אלה שהוא סובר כדברי הגאונים והרא"ש בסוף פרק כל הבשר (סי' נב) דחה סברת הרי"ף וכתב סברת רש"י ואח"כ סברת רבינו תם וכתבתי לשונו בסימן פ"א (שם) ומשמע לרבינו שמאחר שהביא דברי רבינו תם באחרונה דהכי סבירא ליה ולי נראה שהוא נוטה לדעת רש"י* שהרי כתב שאין הלשון מוכח כגירסת רב אשי אלא שהוגה אחר כך בספרים ועוד שכתב ורבינו תם היה אומר דלגירסא זו יש לחלק וכו' משמע דאיהו לא סבר לה לאותה גירסא: כתב המרדכי

(חולין סי' תשלג) שיש מי שסובר דחמאה וחלב הצלול כשחזר ונקפא נעשה פירשא ע"כז ומתוך דברי הרשב"א שכתב נקרא בחיי הבהמה יתבאר לך שאינו סובר כן וכן הוא משמעות דברי הפוסקים ז"ל: ולענין הלכה כיון שהרי"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן דבין קרוש בין צלול פירשא בעלמא הוא וכן נהגו:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פז סעיף ט

חלב הנמצא בקיבה, כד אינו חלב, ומותר לבשל בו בשר יח) אפילו בצלול שבה (טור בשם רי"ף ורמב"ם). ויש מי שאוסר, (תוס' ורא"ש ור"ת ורשב"א ורי"ן), (וכן נהגין).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בהמה וחיה טהורה סימן פא סעיף ו

(יד) [ט] כשרה שינקה מן הטריפה, חלב הנמצא בקיבתה מותר, וכ"ש טריפה שינקה מן הכשרה, משום דחלב המכונס בקיבה פירשא בעלמא הוא. יד [כ] יא) טו < ויש אוסרים בחלב צלול הנמצא בקיבת (טו) כשרה שינקה מהטריפה. הגה: טו יב) והכי נהוג. כא] ומיהו אין חוששין שמא ינקה מן הטריפה כב] או מן הטמאה, טז < והכל מותר כל זמן שלא ידענו בודאי שינקה מהם (מרדכי פכ"ה). כג] ויש אוסרים לכתחלה להעמיד בקיבת טריפה שינקה מן הכשרה, אפילו בקרוש, <ח > משום מראית העין, דנראה כאוכלין טריפות (הגהת מהרא"י וש"ד והגהת מיימוני). וכן נהגין לכתחלה, טז אבל בדיעבד או שנתערבה באחרות, הכל מותר (שם).

מחלוקת אחרונים בדעת מרן: סתם ויש אומרים. הלכה כסתם. למה הביא י"א: רמ"ע (רבי מנחם עזריה) מפאנו¹ י"א לשם כבוד. וכ"כ הרבה מחכמי מרוקו רבי יעקב אבן צור לפני יותר מ 200 שנה מפס בספר משפט וצדקה ליעקב. וכ"כ בפשיטות הרב שלום משאש. וכן הרב עובדיה. הליכות עולם ח"ז ה' זבחי צדק י"א להחמיר לכתחילה וכן הבן איש חי. וכן כאן הם חוששים לדעת ר"ת לכתחילה ובבהפסד מרובה מקילים.

אבל כאן נראה שיש דווקא יותר צד להקל כי בב"י כתב במפורש שהלכה כרי"ף בלי לחשוש להפסד וגם כ' שכן נהגו.

שו"ת יביע אומר חלק ו - אורח חיים סימן טו

וסתם ויש /אומרים/ הלכה כסתם, כנודע בכללים. ע' בתשו' הרמ"ע מפאנו (סי' צז). ובשו"ת מהרימ"ט ח"ב (חאו"ח סי' א). ובש"ך יו"ד (סי' רמב). ובברכי יוסף א"ח (סי' שמה סק"ב). ובכמה אחרונים.

שו"ת אור לציון מבואות יסודות בדרכי ההוראה

¹ ביוגרפיה - רמ"ע מפאנו רבי מנחם עזריה מפאנו נולד בשנת ה"א ש"ח (1548) באיטליה ונפטר שם בשנת ה"א ש"פ (1620). מפורסם כרב וכבעל צדקה, הוא כתב חיבורים רבים, ביניהם תשובותיו, קיצור הלכות לרי"ף (אלפסי זוטא) וספרי קבלה. רבי יוסף קארו ידוע בכינויו "מרן" ו"המחבר" (של ספר השולחן ערוך). הוא נולד בטולדו שבספרד בשנת ה"א רמ"ח (1488) ונפטר בצפת בשנת ה"א שלי"ה (1575).

יג. וזהו ג"כ הטעם בכל מקום שמרן מביא דברים בסתם ואח"כ כותב שיש חולקים על זה, דלכאורה קשה כיון דקי"ל שהלכה כסתם, למה לו למרן להביא את סברת הי"א, וכבר האריכו בזה אחרונים, וראה בשו"ת הרמ"ע מפאנו בסימן צ"ז, ובחלקת מחוקק אבהע"ז סימן א' ס"ק י"א בהערה מבן המחבר, וראה עוד במחזיק ברכה יו"ד סימן נ"ה ס"ק ד', ובספר יד מלאכי כללי השו"ע אות י"ז, ע"ש. **והנראה הוא שבמקום שהי"א בא להחמיר כתב מרן דבריהם כדי לומר שבמקום שבקל אפשר להחמיר יש להחמיר כשיטה זו, ומשום שאין שיטה זו דחוויה לגמרי. וכן במקום שהיש אומרים בא להקל, כוונת מרן בזה היא, שאעפ"י שהלכה כסתם, מ"מ במקום שיש עוד צד להקל יהא אפשר להקל, והרי זה כאילו כתב מרן שגם הוא מצטרף להיתר.**

ויש כאן קולא וחומרא בשתי הדעות: אם הסתם מחמיר והי"א מקל לרמ"ע מפאנו אין מקום להקל בהפסד מרובה אבל לז"צ והבן איש חי אפשר לסמוך על המקילים בה"מ.